

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту  
Завідувач кафедри

\_\_\_\_\_ (підпис)

“ \_\_\_\_ ” \_\_\_\_\_ 2018 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**  
**на здобуття освітнього ступеня магістра**  
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»  
за магістерською програмою професійного спрямування  
«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему: «Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку (на прикладі ринку молока в Україні)»

**Виконавець:**

студентка 6 курсу ФЕУП

Меліхова Вікторія Анатоліївна \_\_\_\_\_

**Науковий керівник:**

к.е.н., доцент

Доброва Наталя Василівна \_\_\_\_\_

ОДЕСА – 2018

## АНОТАЦІЯ

Меліхова В. А., «Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку (на прикладі ринку молока в Україні),  
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності  
«076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»  
за магістерською програмою «Економіка, планування та управління бізнесом»,  
Одеський національний економічний університет  
м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку молока в Україні.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти поняття «ринкової кон'юнктури», методи оцінки кон'юнктури ринку, необхідність та особливості її дослідження в Україні. Проаналізовано кон'юнктуру ринку молока в Україні та світі, експортно-імпортний потенціал, проблеми, тенденції та перспективи розвитку молочного ринку України. Запропоновано прогноз об'єму виробництва молока в Україні на 2019 рік та шляхи підвищення функціонування ринку молока в Україні.

**Ключові слова:** кон'юнктура, ринок молока, кон'юнктурні дослідження, молочна галузь, перспективи розвитку, прогноз виробництва, шляхи підвищення.

## SUMMARY

Mielikhova V.A., «Research and forecasting of the market situation (on the example of the milk market in Ukraine)»,  
qualifying work for obtaining an educational master's degree in a specialty  
"076" Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges "  
under the Master's program "Economics, Planning and Business Management"  
Odessa National Economic University  
Odessa, 2018

Master's qualification work consists of three sections. The object of the research is the process of research and forecasting of the milk market in Ukraine.

In the work for obtaining an educational master's degree theoretical aspects of the concept of "market conditions" and methods of assessing the market situation are considered. The necessity and peculiarities of its research in Ukraine is proved.

The situation of the milk market in Ukraine and the world, export-import potential, problems, tendencies and prospects of the Ukrainian dairy market development are analyzed.

The prognosis of milk production in Ukraine for 2019 and ways to increase the functioning of the milk market in Ukraine are proposed.

**Keywords:** conjuncture, milk market, conditional research, dairy industry, prospects of development, production forecast, ways of improvement.

## ЗМІСТ

<b>ВСТУП.....</b>	<b>3</b>
<b>РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ МОЛОКА.....</b>	<b>6</b>
1.1. Сутність поняття ринкової кон'юнктури та необхідність дослідження .....	6
1.2. Методи оцінки кон'юнктури ринку .....	13
1.3. Особливості дослідження ринку молока в Україні .....	17
<b>РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ МОЛОКА В УКРАЇНІ.....</b>	<b>22</b>
2.1. Загальна характеристика кон'юнктурних змін на ринку молока в світі ...	22
2.2. Аналіз кон'юнктури ринку молока в Україні .....	33
2.3. Аналіз експортно-імпортного потенціалу ринку молока .....	41
<b>РОЗДІЛ 3. ПРОГНОЗУВАННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ МОЛОКА В УКРАЇНІ.....</b>	<b>50</b>
3.1. Тенденції та перспективи розвитку ринку молока .....	50
3.2. Характеристика проблем розвитку ринку молока в Україні .....	55
3.3. Прогнозування виробництва молока та обґрунтування шляхів підвищення ефективності функціонування ринку молока в Україні.....	60
<b>ВИСНОВКИ .....</b>	<b>72</b>
<b>Список використаних джерел.....</b>	<b>76</b>
<b>Додатки.....</b>	<b>83</b>

## ВСТУП

*Актуальність дослідження.* Сільське господарство є однією з провідних галузей в Україні. Молоко та молочні продукти на ринку продовольчих товарів займають достатньо значне місце у раціоні людей в зв'язку його поживністю та наявністю вітамінів. Споживання молока є важливою складовою життєдіяльності населення. Молоко є невід'ємною частиною споживчого кошику населення багатьох країн світу, адже містить елементи, що зміцнюють організм та мають лікувальні властивості.

Молочна галузь, що належить до найважливіших у харчовій та переробній галузях промисловості, відіграє надважливу роль в економіці держави та забезпечує населення незамінними продуктами харчування.

В останні роки ринок молока України є достатньо нестабільним. Це пояснюється залежністю галузі від економічної ситуації в країні та на міжнародному ринку. Через суспільно-політичні та економічні зміни в Україні ускладнилася ситуація в сільському господарстві, зокрема у молочному скотарстві та переробці молока. Продукція відзначається високою собівартістю, скороченням поголів'я тварин, їх малою продуктивністю, відносно низькою якістю. Поряд з цим зменшується попит на молочну продукцію. Це спричинено зниженням реальних доходів населення, сезонними коливаннями цін, звуженням ринку та інше. Це призводить до зниження ефективності галузі та її неконкурентоспроможності в умовах ринкової економіки, що характеризується скороченням експорту та збільшенням імпорту молочних товарів.

Україна дуже вигідне географічне положення, зокрема сприятливі кліматичні умови для вирощування поголів'я тварин, виробництва молока та його переробки. Тобто наявні всі можливості для того, щоб розвивати цей напрямок у сільському господарстві, щоб у подальшому наситити вітчизняний ринок необхідними молочними продуктами та вийти на міжнародний ринок, тобто стати експортером якісної продукції у різні країни світу. Таким чином, вийти на новий рівень, зайняти достойну нішу серед інших країн. Для цього

необхідно постійно досліджувати кон'юнктуру ринку, передбачати та вирішувати існуючі проблеми, виявляти основні напрямки для розвитку галузі, що підтверджує актуальність даної теми для подальшого дослідження.

Вагомий внесок у дослідження теоретичних та практичних аспектів дослідження кон'юнктури ринку знайшли відображення в наукових працях іноземних та вітчизняних вчених, зокрема: Л. Ліпич, І. Білик, О. Товстенюк, С. Васильчак, Т. Керанчук, Т. Попова, І. Тюха, С. Козловський, В. Карпов, Д. Лозовик, В. Аранчій, Л. Дрогань-Писаренко, А. Рудич, Т. Попова, Т. Краснодєд, Н. Тарасюк та інші.

**Мета дослідження** – дослідження і прогнозування кон'юнктури ринку на прикладі ринку молока в Україні.

Досягнення поставленої мети обумовлює необхідність вирішення **завдань**:

- 1) розглянути теоретичні аспекти та необхідність дослідження кон'юнктури ринку молока в Україні;
- 2) проаналізувати методи визначення кон'юнктури ринку;
- 3) визначити особливості дослідження молока в Україні;
- 4) дослідити загальну характеристику кон'юнктурних змін на ринку молока в світі;
- 5) провести аналіз кон'юнктури ринку молока в Україні;
- 6) провести аналіз експортно-імпортного потенціалу ринку молока;
- 7) виявити тенденції та перспективи розвитку ринку молока;
- 8) охарактеризувати проблеми розвитку ринку молока в Україні;
- 9) розробити прогноз виробництва молока та обґрунтувати шляхи підвищення ефективності функціонування ринку молока в Україні.

**Предмет дослідження** – теоретичні, методологічні аспекти кон'юнктурних спостережень на ринку молока в Україні.

**Об'єкт дослідження** – процес дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку молока в Україні.

**Методи дослідження.** Для вирішення поставлених завдань в роботі використовувалися різні методи. Методи теоретичного узагальнення і порівняння (аналіз і синтез, індукція і дедукція) – для дослідження теоретичних та організаційних аспектів проблеми. Методи зведення, групування та узагальнення, економіко-статистичні методи – для аналізу аналітичної інформації, прогнозування показників та відображення тенденцій на ринку. Обробка даних здійснювалася з використанням пакету EXCEL для Windows. При написанні кваліфікаційної роботи магістра були використані програми, як Microsoft Excel та Microsoft Word, Statistica 7.0.

**Інформаційною базою дослідження** послуговували нормативно-законодавчі матеріали з питань регулювання ринку, інші нормативно-правові акти України, монографічні, періодичні видання українських та закордонних авторів, аналітичні записки, наукові статті, офіційні дані державних статистичних органів, інші аналітичні матеріали, отримані в мережі Інтернет, аналітичні дослідження, отримані на сайті асоціації виробників молока.

**Публікації та апробація результатів дослідження.** За результатами проведених досліджень опублікована стаття.

Меліхова В. Тенденції кон'юнктурних змін на ринку молока в Україні//Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2018. – № 6-7 (258-259). – 228 с. – С.110.

## ВИСНОВКИ

В ході проведеного дослідження можна зробити наступні висновки.

1. Ринкова економіка характеризується мінливістю умов, за яких відбуваються процеси відтворення. Ринок у сучасних умовах потребує постійного дослідження та аналізу для оцінки поточного стану і виявлення тенденцій у перспективному періоді.

2. Кон'юктурою ринку є економічна ситуація, що склалася на ринку під впливом об'єктивних та суб'єктивних факторів, має специфічні риси, які характеризують поточний та перспективний стан розвитку економіки та характеризується економічними показниками, такими як співвідношення між попитом та пропозицією, рівнем цін, ділової активності.

3. Здійснення аналізу кон'юктури ринку передбачає використання методів загальносистемного аналізу (порівняння, групування, балансовий метод, візуально-графічні методи), економіко-математичних (загально-математичні методи розрахунків економічних показників, методи математичного моделювання), економіко-статистичних (кореляційно-регресійний аналіз, індексний метод, аналіз рядів динаміки, аналіз динаміки кон'юктури, метод середніх величин, аналіз часових коливань, група евристичних методів).

4. Значна кількість українських науковців розглядали питання, що стосуються дослідження ринку молока в Україні, зокрема І. В. Тоха, Т. В. Попова, Т. Л. Красноєд, Н. М. Тарасюк, Д. Б. Лозовик, В. І. Аранчій, С. В. Козловський, І. А. Козачок, А. І. Рудич, В. К. Особлива увага була зосереджена на питаннях ціноутворення, виявленні основних каналів збуту на внутрішньому та зовнішньому ринках, особливостях функціонування ринку молока. Виділили ряд проблем та запропонували шляхи їх подолання.

5. Загальна характеристика кон'юктурних змін на ринку молока в світі свідчить, що молоко вживає практично все населення світу, а тому його виробляють більше ніж у 200 країнах, найбільш популярним, що виробляється

в світі є коров'яче молоко, його частка у світовому виробництві порівняно із молоком інших тварин сягає більше 83,5 %. Найбільшими країнами-виробниками є Індія (17,6%), США – 11,6% та Бразилія – 5,8%. Виробництво молока у світі має тенденцію до збільшення, в першу чергу через збільшення чисельності населення у світі. У 2017 році було вироблено 867 млн.т.. Основними країнами-експортерами молока у світі є Нова Зеландія. Розвиток торгівлі на ринку молока, в першу чергу причинений збільшенням імпорту продукції до Китаю.

6. У перспективному періоді прогнозується, що основними виробниками молока стануть країни, що розвиваються, завдяки впровадженню екстенсивних способів виробництва. Середні ціни на молоко будуть у межах 40 дол./100 кг.

7. Проведений аналіз кон'юнктури ринку молока в Україні показує, що відбуваються зміни щодо якості молока. Адже переважна кількість молока виробляється господарствами населення, що говорить про вирішальну роль домашніх господарств у загальній структурі виробництва молока в Україні. У 2018 році набули чинності нові стандарти, що надаватимуть можливість українським виробникам знаходити нові ринки збуту на зовнішніх ринках .

8. Виробництво молока в Україні має негативну тенденцію. Порівняно із 1990 роком у 2017 році виробництво молока скоротилось 138,4 % і сягнуло позначки 10280,5 тис. т..

9. Проведений аналіз експортно-імпортного потенціалу ринку молока свідчить, що на сьогоднішній день зовнішня торгівля молоком та продуктами його переробки має тенденцію до збільшення. сальдо торгового обороту України показує позитивні значення, тобто вартість експорту значно перевищує вартість імпорту у вартісному вираженні. Це позитивна тенденція. У 2017 році порівняно із 2016 роком вартість експорту зросла на 24,27%.

10. Найбільш популярними товарами у зовнішній торгівлі для України є молоко та вершки незбирані без додавання цукру та інших підсоложуючих речовин та масло вершкове та інші жири, що виготовлені з молока та молочної



пасти. Сири усіх видів є продукцією, яку потребує вітчизняний ринок з-за кордону.

11. Експорт молока та продуктів його переробки спрямований в такі країни, як Польща, Молдова, Єгипет, Молдова, Грузія, Туреччина, Азербайджан та Марокко. Україна імпортує продукцію, що виготовлена з молока, найбільше з Німеччини, Польщі, Франції, Грузії.

12. Україна має значний потенціал у сільському господарстві та має всі необхідні складові задля розвитку молочного ринку.

13. Аналізуючи дану галузь сільського господарства було виявлено позитивну тенденцію річного середнього надою від однієї корови в Україні. У 2017 році порівняно із 2000 роком річний середній удій молока від однієї корови від сільськогосподарських підприємств збільшився на 279 %, а від господарств населення 51,35 %.

14. Зменшення поголів'я спостерігається як в господарствах населення, так і в сільськогосподарських підприємствах. Це негативно впливає на рівень виробництва молока на ринку, як наслідок щороку ринок втрачає 2-3% виробництва.

15. До того ж ціни у господарствах населення є нижчими аніж у сільськогосподарських підприємств, лише у 2012 році було зафіксовано зворотне явище. У 2017 році середні ціни реалізації молока для сільськогосподарських підприємств були вищими від господарств населення на 30,33%.

16. Поряд із негативними тенденціями, все ж існує позитивний момент - рентабельність виробництва молока в Україні збільшилась в 13,94 рази, що свідчить про те, що ринок молока має значні перспективи до подальшого розвитку.

17. Поряд з позитивними тенденціями на ринку молока в Україні існує ряд проблем: підвищується собівартість виробництва молока, де найвагомішу долю мають витрати на годівлю – 62%. Внаслідок цього відбувалося катастрофічне скорочення поголів'я великої рогатої худоби, Станом на 1 січня

2018 р. було зафіксовано 2017,8 тис. голів, що в 4,23 рази менше ніж за аналогічний період 1990 року. Ці показники дають можливість стверджувати, що в Україні існує проблема споживання молока населенням, у 2017 році показник становив 200 кг/ос. при нормі споживання в 380 кг/ос. Це може призвести до загрози продовольчої безпеки у країні.

18. Достатньо актуальною проблемою для українського ринку молока є недосконала нормативно-правова база, яка насичена неактуальними документами, що не є функціональними для даної галузі.

19. Проблемним напрямком є якість сировини та молочної продукції. Система перевірки безпеки та якості продуктів харчування в Україні є орієнтованою на кінцевий результат. Такий підхід не гарантує повної безпеки та абсолютної якості продукції.

20. Використавши для прогнозування різні економіко-математичні моделі було визначено можливі об'єми виробництва молока в Україні на 2019 рік. Розрахунок за допомогою балансового методу дав значення у розмірі 9071,5 тис. т., кореляційно-регресійного аналізу 9230,05 тис. т., побудови простих лінійних трендів 9211 тис.т. Усі отримані значення характеризуються зниженням виробництва, що є негативним явищем для сільського господарства.

21. Спрогнозувавши об'єм виробництва молока в Україні на 2019 рік, що характеризується зменшенням, було виявлено шляхи підвищення ефективності функціонування ринку молока в Україні. До них слід віднести: наукове забезпечення галузі на усіх етапах виробництва продукції; забезпечення ферм високоякісними екологічно чистими кормами та впровадження сучасних систем годівлі; переоснащення і нарощування потужностей промислового виробництва молока; створення нових ферм; чіткий та жорсткий контроль за якістю сировини; державна підтримка розвитку галузі.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кучеренко В. Р. Моніторинг світових ринків харчової сировини і продукції АПК: навч. посіб. / Р. В. Кучеренко, А. В. Андрейченко, Р. В. Грінченко. – К. – 2013. – С. 111.
2. Перерва П. Г. Формування кон'юнктури ринку електротехнічної продукції / П. Г. Перерва, Т. О. Кобелева, Н. П. Ткачова. – 2015. – С. 118-125. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/\(user/Downloads/VNULPP\\_2015\\_815\\_18%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/(user/Downloads/VNULPP_2015_815_18%20(3).pdf)
3. Ціхановська В. М. Теоретико-методичні засади дослідження кон'юнктури агропродовольчого ринку [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://econommeneg.btsau.edu.ua/sites/default/files/visnyky/economika/tsih%20anovska10-2013.pdf>
4. Оболенцева Л. В. Кон'юнктурні дослідження галузевого ринку: підручник / Л. В. Оболенцева; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 249 с.
5. Іващенко В.І. Визначення кон'юнктури ринку реалізації інновацій [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/%D0%86nnovastijna-ekonomika/IE-4\(42\)-2013/InnEco\\_4-42-2013\\_198-200.pdf](http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/%D0%86nnovastijna-ekonomika/IE-4(42)-2013/InnEco_4-42-2013_198-200.pdf)
6. Аналіз ринкової кон'юнктури: навч. посіб. / [А. В. Андрейченко, С. А. Горбаченко, Р. В. Грінченко та ін.]. – Одеса: ОНЕУ. – 2014.– 345 с.
7. Щербак В.В. Методологія дослідження кон'юнктури товарного ринку / В. В. Щербак // Класичний приватний університет. – 2017. – №2 (02). – С. 30-35.
8. Косенков С. І. Маркетингові дослідження: навч. посіб. / С.І. Косенков, Ю.І. Харковий. – К.: СКАРБИ, 2004. – 464 с.
9. Проблеми кон'юнктурних досліджень ринків товарів та послуг в Україні. Монографія / Під науковим керівництвом д.е.н., професора Ковальова А.І./ - Одеса: Атлант, 2010. – 266с.

10. Терлецька В. О. Методи оцінювання кон'юнктури ринку автомобілебудівної продукції [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/33812/1/30-216-224.pdf>

11. Дунська А.Р. Використання прикладних програмних продуктів під час здійснення аналізу і прогнозу кон'юнктури товарного ринку / А. Р. Дунська, Ю. С. Глушко // Глобальні та національні проблеми економіки. 2018. – №21. – С. 273-277

12. Яренко А. В. Систематизація кількісних методів прогнозування кон'юнктури ринку в маркетингових дослідженнях / А. В. Яренко // ВІСНИК КНУТД. – 2015. – №3 (87). – С.11-18.

13. Болюх М. Економічний аналіз: навч. посіб. / М. Болюх, В. Бурчевський, М. Горбатюк За ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. — К.: КНЕУ, 2003. — 556 с.

14. Карпов В. А. Прогнозування розвитку внутрішнього та зовнішнього ринків соняшникової олії / В. А. Карпов, Х. Заїмкіна // науковий вісник ОНЕУ. – 2017. – С. 56-78.

<http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2017/252/pdf/56-78.pdf>

15. Абакуменко О. В. Методи і моделі оцінювання кон'юнктури фінансового ринку / О. В. Абакуменко // Чернігівський науковий часопис. Серія 1: Економіка і управління. – 2013. – № 1(4). – С. 98–103.

16. Лозовик Д. Б. Національні тенденції розвитку ринку молока та молочних продуктів / Д. Б. Лозовик // Ефективна економіка. – 2014, - № 6 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3121>

17. Керанчук Т. Л. Молочна галузь України: перспективи і проблеми розвитку / Т. Л. Керанчук // Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. – 2017. - №3 (8) [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.easterneurope-bm.in.ua/journal/8\\_2017/25.pdf](http://www.easterneurope-bm.in.ua/journal/8_2017/25.pdf)

18. Попова Т. В., Красноєд Т. Л. Оптимізація функціонування економічного механізму вітчизняного ринку молока / Т. В. Попова, Т. Л. Красноєд // Економіка АПК. – 2009. – № 23. – С. 51-57.

19. Тюха І. В., Козачок І. А. Стан ринку молока: світовий та вітчизняний аспект [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http://www.investplan.com.ua/pdf/2\\_2016/9.pdf](http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2016/9.pdf)

20. Козловський С. В., Тарасюк Н. М. Вибір оптимального каналу реалізації молока та молочної продукції на основі багатокритеріального підходу [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tarasyukn.vk.vntu.edu.ua/file/da97fe18ef051ee0f2dff685523e64a0.pdf>

21. Аранчій, В. І. Аналітична оцінка та екстраполяція функціонування ринку молокопродукції [Текст] / В. І. Аранчій, Л. О. Дрогань-Писаренко, А. І. Рудич // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль: «Економічна думка». – 2015. – Том 20. – С. 14-22.

22. Тивончук С. В. Світовий ринок молока і молочних продуктів: особливості формування та тенденції розвитку / С. В. Тивончук, Я. О. Тивончук // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2014. - № 2. – С. 57-64.

23. Власенко І. Г. Стан світового ринку молока і молочної продукції та особливості його формування в Україні / І. Г. Власенко // Інноваційна економіка. – 2013. № 1. – С. 38-41.

24. Пастухова Т.Ю. Стан та тенденції молочної промисловості у світі / Т. Ю. Пастухова // Економіка харчової промисловості. – 2012. – № 3. С. 48-51.

25. Ємцев. В. І. Розвиток світового ринку молока в існуючому конкурентному середовищі / В. І. Ємцев // Національний університет біоресурсів та природокористування. – 2014. С. 7-11.

26. Офіційний сайт Продовольчої та сільськогосподарської організації Об'єднаних націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fao.org/home/ru/>

27. Офіційний сайт аналітичного центру «УкрАгроКонсалт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukragroconsult.com/uk/news/virobnictvo-moloka-u-svitizrostaie>
28. Офіційний сайт головних аграрних новин «Agronews» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agronews.ua>
29. Офіційний інформаційно-аналітичний портал про молоко та скотарство «MilkUA.info» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://milkua.info/uk>
30. Музиченко Я. Світовий молочний ринок у фактах і цифрах [Електронний ресурс] / Я. Музиченко // Офіційний сайт аграрного інформаційного агентства «Agravery». – 2017. – Режим доступу: <http://agravery.com/uk/posts/author/show?slug=svitovij-molocnij-rinok-u-faktah-ta-cifrah>
31. Офіційний сайт інформаційного агентства «Інфоіндустрія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://infoindustria.com.ua/indeks-tsin-na-molochni-produkti-u-sviti-zris-na-5>
32. Огляд молочної галузі держав членів Євразійського економічного союзу за 2012-2016 рр. – 2017. – С. 153.
33. Офіційний сайт бази статистичної інформації Trade Map [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.trademap.org/Index.aspx>
34. Офіційний сайт Асоціації виробників молока «АВМ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://avm-ua.org/uk>
35. Офіційний сайт оптового ринку сільськогосподарської продукції «Шувар» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://shuvar.com>
36. Музиченко Я. Хто і скільки споживає молочних продуктів [Електронний ресурс] / Я. Музиченко // Офіційний сайт аграрного інформаційного агентства «Agravery». – 2017. – Режим доступу: <http://agravery.com/uk/posts/show/hto-i-skilki-spozivae-molocnih-produktiv>

37. Аранчій В. І. Аналітична оцінка та екстраполяція функціонування ринку молокопродукції / В. І. Аранчій, Л. О. Дрогань-Писаренко, А. І. Рудич // Економічний аналіз.– 2015. – С. 14-22.
38. ДСТУ 3662-97. Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі [Втратив чинність від 15.01.2016]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України.
39. ДСТУ-2015 Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі [Чинний від 01.12.2015]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України.
40. Щеглова Н. Попали на молоко: як стандарти ЄС погрожують розвалом цілої галузі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://russian.rt.com/ussr/article/470265-ukraina-moloko-standarty-es>
41. Пояснювальна записка до проекту першої редакції ДСТУ 3662:2015 «Молоко-сировина коров'яче. Технічні умови». – 2017. <http://iprkyiv.com/index.php/87-poyasnyuvalna-zapyska-do-proektu-pershoi-redaktsii-dstu-36622015-moloko-syrovyna-korov-iache-tekhnichni-umovy>
42. Лісна Т. Молоко без обмежень. Нові стандарти якості запрацюють за півроку [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.slk.kh.ua/multimedia/articles/agroprom/moloko-bez-obmezhen.-novi-standarti-yakosti-zapracuyuyut-za-pivroku.html>
43. Василець Т. Молоко-2018: приймуть тільки найкраще [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.slk.kh.ua/news/agroprom/moloko-2018-prijmut-tilkinajkrashche.html>
44. Стрижеус А. Новий стандарт для молока діятиме разом зі стандартами до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://agroportal.ua/ua/news/eksklyuzivny/ekspert-novyj-standart-dlya-moloka-budet-deistvovat-vmeste-so-starymi-do-2020-goda/#>
45. Статистичний збірник «Сільське господарство України 2017». – 2018. – С.245.
46. Офіційний сайт аграрного інформаційного агентства «Agravery». – 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agravery.com>

47. Бурка А. Практичний довідник експортера молочної продукції / А. Бурка, В. Гонтар, О. Кищук, В. Костомаха, А. Панкратов, Р. Поліщук, Б. Шаповал, А. Ярмач // «Україна: розвиток потенціалу асоціацій агробізнесу в розширенні експортних ринків». – 2016. – С. 187.

48. Державний комітет статистики України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

49. Про молоко та молочні продукти: Закон України від 05.04.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1870-15>

50. Грузинська І. Зелена книга регулювання розвитку молока / І. Грузинська, А. Смагіна, М. Айрапетов, В. Жигадло, Р. Стаднік // Офіс ефективного реагування BRDO. – 2018. – С. 69.

51. Про розподіл коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою 2801540 “Державна підтримка галузі тваринництва” на 2018 рік: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 28. 02. 2018 р. № 128-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-rozpodil-koshtiv-peredba>

52. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dotacii.minagro.gov.ua/ua>

53. Статистичний збірник «Тваринництво України 2017». – 2018. – С. 165.

54. Статистичний збірник «Сільське господарство України 2015». – 2016. – С. 360.

55. Бінерт О. В. Проблеми та перспективи розвитку функціонування ринку молока в Україні / О. В. Бінерт // Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С. З. Гжицького. – 2014. – Том 16. – № 1. – С. 40-43.

56. Сергієнко Д. Молочна математика: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://milkua.info/uk/post/molocna-matematika>



57. Голобородько С., Гальченко Н. Велика рогата: минуле і нинішнє / С Голобородько, Н. Гальченко // Агро перспектива. – 2017 . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.agroperspectiva.com/ru/free\\_article/333](http://www.agroperspectiva.com/ru/free_article/333)

58. Офіційний сайт Всеукраїнського ділового журналу «Аграрний тиждень. Україна» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://a7d.com.ua>

59. Ткачук С. П. Розвиток ринку молока та молокопродуктів України в умовах його адаптації до Європейського Союзу / С. П. Ткачук // Біоресурси та природокористування. – 2015. – Том 7. – № 1-2. – С. 145-151.

60. Пономаренко А. С. Молочна галузь України: проблеми а перспективи розвитку / А. С. Пономаренко // Young Scientist. – 2015. №12. – С. 169-175.

61. Дубовик-Рохова А. Про нові молочні стандарти / А.Дубовик-Рохова // День. – 2018. - № 17 <https://day.kyiv.ua/uk/article/ekonomika/pro-novi-molochni-standarty>

62. Фененко А., Ткач В. Молочне тваринництво потрібно модернізувати [HTTP://A7D.COM.UA/TVARINNICTVO/18036-MOLOCHNE-TVARINNICTVO-POTRBNO-MODERNZUVATI.HTML](http://a7d.com.ua/tvarinnictvo/18036-molochne-tvarinnictvo-potrбно-modernizuvati.html)